

Vedlegg 4. Diagnosekriterier

Hyperkinetisk forstyrrelse – ICD-10

Diagnosen krever klare tegn på sviktende oppmerksomhet, unormalt aktivitetsnivå og rastløshet som forekommer på tvers av situasjoner og som vedvarer over tid, og som ikke er forårsaket av noen annen lidelse som for eksempel autisme eller affektive lidelser.

G1. Svikt i oppmerksomhet. Minst seks av symptomene på sviktende oppmerksomhet må ha vedvart i minst 6 måneder, og i en grad som hindrer adekvat tilpasning og som ikke er aldersadekvat.

- (1) er ofte ikke oppmerksom på detaljer, eller gjør feil på grunn av skjodesløshet, i skolearbeid, arbeid, eller i andre aktiviteter
- (2) klarer ofte ikke å fokusere oppmerksomhet over tid i forhold til arbeidsoppgaver eller lek
- (3) hører ofte tilsynelatende ikke på hva som blir sagt til ham/henne
- (4) klarer ofte ikke å følge instruksjoner eller å gjøre ferdig skolearbeid eller arbeidsoppgaver (ikke på grunn av uvilje eller manglende forståelse av instruksjoner)
- (5) har ofte vansker med å organisere oppgaver og aktiviteter
- (6) prøver ofte å unngå, eller misliker sterkt, oppgaver som for eksempel hjemmelekser som krever vedvarende konsentrasjon
- (7) roter ofte bort eller mister ting som er nødvendig for visse aktiviteter som hjemmelekser, for eksempel blyanter, bøker, leker eller verktøy
- (8) blir lett distraheret av ytre stimuli
- (9) er ofte glemsom gjennom daglige aktiviteter

G2. Hyperaktivitet. Minst tre av symptomene på hyperaktivitet må ha vært til stede i minst 6 måneder, og i en grad som hindrer normal tilpasning og som ikke er aldersadekvat.

- (1) er ofte rastløs med hender eller føtter eller vrir seg i stolen
- (2) forlater plassen sin i klasserommet eller i andre situasjoner hvor det er forventet at han/hun skal sitte stille
- (3) løper ofte omkring eller klatrer rundt i situasjoner hvor det ikke er passende (hos ungdom og voksne finnes kanskje bare en følelse av rastløshet)
- (4) er ofte unødig støyende under lek eller har vanskeligheter med å involvere seg stille i fritidsaktiviteter
- (5) viser vedvarende økt motorisk aktivitet som ikke i særlig grad lar seg modifisere av sosial sammenheng eller krav.

G3. Impulsivitet. Minst ett av symptomene har vedvart gjennom minst 6 måneder, og i en grad som hindrer normal tilpasning og som ikke er aldersadekvat.

- (1) buser ut med svaret før spørsmålet er ferdigstilt
- (2) mestrer dårlig å stå i kø eller vente på tur i lek/spill eller gruppesituasjoner
- (3) avbryter eller forstyrrer andre (for eksempel bryter inn i andres samtaler eller lek)
- (4) snakker ofte ustoppelig uten å ta hensyn til sosiale begrensninger.

G4. Plagene skal ha startet før fylte 7 år.

G5. *Utbredt.* Kriteria bør være oppfylt i mer enn enkelt situasjon, for eksempel bør kombinasjon av uoppmerksomhet og hyperaktivitet viser seg både hjemme og på skolen, eller både på skolen og i en annen situasjon hvor vedkommende blir observert, for eksempel i klinikken. (Holdepunkter for utbredthet må vanligvis komme fra flere kilder; foreldres utsagn om klasseromatferd vil for eksempel neppe være tilstrekkelig).

G6. Symptomene under G1-G3 forårsaker betydelige plager eller svekkelse i sosial, utdannings- eller yrkesmessig funksjon.

G7. Tilstanden fyller ikke kriteria for gjennomgripende utviklingsforstyrrelse (F84.-), manisk episode (F30.-), depressiv episode (F32.-) eller angstlidelse (F41.-)

AD/HD DSM-IV

Oppmerksomhetssvikt/Hyperaktivitet

A. Enten (1) eller (2)

(1) Seks (eller flere) av følgende symptomer på oppmerksomhetssvikt har vedvart i minst seks måneder in en grad som er maladaptiv og ikke i overensstemmelse med utviklingsnivået:

Oppmerksomhetssvikt

- (a) svikter ofte på å være nøye med detaljer eller gjør slurvfeil i skolearbeid, yrke eller andre aktiviteter
- (b) har ofte vansker med å holde på oppmerksomheten i oppgaver eller lek
- (c) synes ofte ikke å lytte når de tilsnakkes direkte
- (d) følger ofte ikke instruksjoner og mislykkes i å gjennomføre skolearbeid, husarbeid eller oppgaver på jobben (beror ikke på trass eller manglende misforståelse av instruksjoner)
- (e) har ofte vansker med å organisere oppgaver og aktiviteter
- (f) unnviker ofte, misliker eller er uvillig til å utføre oppgaver som krever vedvarende psykisk anstrengelse (for eks. skolearbeid eller oppgaver i hjemmet)
- (g) mister ofte ting som er nødvendige for oppgaver og aktiviteter (f. eks. leketøy, skoleoppgaver, blyanter eller verktøy)
- (h) blir ofte distraheret av tilfeldige stimuli
- (i) er ofte glemsk i dagliglivet

(2) Seks (eller flere) av følgende symptomer på hyperaktivitet-impulsivitet har vedvart i minst seks måneder i en grad som er maladaptiv og ikke i overensstemmelse med utviklingsnivået

Hyperaktivitet

- (a) har ofte vansker med å sitte stille eller å holde hendene eller føttene i ro
- (b) går ofte fra plassen sin i klasserommet eller i andre situasjoner der det ventes at man skal sitte i ro
- (c) springer ofte omkring eller klatrer ekstra mye i situasjoner der det ikke passer (hos ungdom og voksne kan dette begrense seg til en subjektiv følelse av rastløshet)
- (d) har ofte vansker med å leke eller gjøre fritidssysler på en rolig måte
- (e) er som oftest «på farten» eller handler som «drevet av en motor»
- (f) snakker ofte i et kjø

Impulsivitet

- (g) buser ofte ut med et svar før spørsmålene er ferdig stilt
- (h) har ofte vansker med å vente på sin tur
- (i) avbryter eller trenger seg ofte på andre (for eks. buser inn i andres samtaler eller lek)

B. Noen symptomer på hyperaktivitet-impulsivitet eller oppmerksomhetssvikt som skaper funksjonssvikt, har vært tilstede før sju års alder.

C. Nedsatt fungering på grunn av symptomene viser seg på to eller flere områder (for eks. på skolen [eller jobben] og i hjemmet).

D. Det må foreligge klare holdepunkter for funksjonssvikt av klinisk betydning sosialt, i utdanning eller i yrke.

E. Symptomene forekommer ikke bare i forløpet av en gjennomgripende utviklingslidelse, schizofreni eller annen psykotisk lidelse, og blir ikke bedre forklart ved annen psykisk lidelse (for eks. stemningslidelse, angstlidelse, dissosiativ lidelse eller personlighetsforstyrrelse).

KODING BASERT PÅ UNDERGRUPPE AV AD/HD:

314.01 Oppmerksomhetssvikt/Hyperaktivitet, kombinert form F90.0: Om både kriteriene A1 og A2 har vært oppfylt de siste seks måneder.

314.00 Oppmerksomhetssvikt/Hyperaktivitet, hovedsakelig oppmerksomhetssvikt F98.8: Kriterium A1, men ikke kriterium A2 har vært oppfylt de siste 6 måneder

314.01 Oppmerksomhetssvikt/Hyperaktivitet, hovedsakelig hyperaktivitet-impulsivitet F90.0: Kriterium A2, men ikke kriterium A1 har vært oppfylt de siste seks måneder

Kodeanvisning: For individer (særlig ungdom og voksne) som nå har symptomer som ikke lenger oppfyller samtlige kriteriene, skal «i delvis remisjon» spesifiseres.